

Vietnamkrigen 30 år efter

Den 30. april 2005 er det 30 år siden at Vietnam-krigen sluttede. Krigen vakte enorm opmærksomhed i hele verden, og var overalt et politisk stridsemne.

Dermed blev Vietnam et af de lande i den tredje verden, der satte størst præg på det politiske verdensbillede i det 20. århundrede

Af Wilfred Gluud

USA's krig i Vietnam vakte betydelig vrede og modstand overalt i verden, og var en af de grusomste og mest omfattende krige efter Anden Verdenskrig. Den kostede 1,5 millioner vietnamesere livet, mens 3,7 mio. blev såret. Der blev kastet 2 1/2 gange så mange bomber over Vietnam som under hele Anden Verdenskrig. Det var også verdens første TV-krig, og den

store medie-dækning var med til at skabe bred folkelig modstand mod USA's krig. Det ændrede på opfattelsen af USA og af den type overgreb overalt i den tredje verden.

Mediernes dækning af Vietnamkrigen betød at mange helt almindelige danskere knyttede følelsesmæssige bånd til et lille asiatisk folk på den anden side af jorden, som blev bombet og ødelagt af USA. Krigen

endte i 1975 med at verdens mægtigste stormagt USA måtte se sig besejret af en befrielsesbevægelse og en lille socialistisk stat i et af den tredje verdens fattigste lande.

I begyndelsen af 1960'erne voksede den internationale opmærksomhed på konflikter i Sydøstasien. USA's stadig mere omfattende engagement i Vietnam og indsættelse af kamptropper fra 1962 betød at

Vietnams uafhængighed 2/9 1945

I 1940 betød nederlaget i Europa at kolonimagten Frankrig blev domineret af højreorienterede kræfter der åbnede døren for Japansk besættelse af Vietnam, for landets beliggenhed, og beslaglæggelse af ris til eksport til Japan. Oppositionen dannede i september 1941 Viet Minh (Vietnams Uafhængigheds Liga), en bred organisation som skulle opnå uafhængighed, under ledelse af Ho Chi Minh og kommunisterne. I løbet af 1942-1944 organiserede Viet Minh en mindre guerillahær, som kæmpede mod den Franske administration og i mindre grad mod de japanske tropper. I 1944 havde Viet Minh en hær på 5.000 hvor af de fleste holdt til i de nordlige bjergegne.

I marts 1945 overtog japanerne administrationen fra franskmændene, og fik

Bao Dai (den næste kejser) til at erklære Vietnams uafhængighed under japansk dominans. Fra marts til september 1945 var der en alvorlig sultkatastrofe i Tonkin regionen, som japanerne ignorerede; hvilket fik Viet Minh til at organisere angreb på rislagre og med meget støtte fra bønderne. Japan kapitulerede den 14. august 1945 efter USA havde kastet atombomber over byerne Hiroshima og Nagasaki. Derefter gik den japanske administration i opløsning samtidig med den franske højreorienterede administration, og det gav Viet Minh mulighed for at gribe magten.

Den 25. august 1945 erobrede Viet Minh hovedstaden Hanoi fra japanerne. Den 2. september 1945 udråbte Ho Chi Minh den Demokratiske Republik

Vietnam og startede uafhængighedserklæringen med citater fra USA's uafhængighedserklæring (læs hele talen på DVFS hjemmeside).

Den 2. september var en søndag og en festdag for det vietnamesiske folk efter næsten 100 år som koloni. Fra kl. 12 flokkedes titundsinvis af mennesker til Ba Dinh pladsen. Kl. 14 gik den Provisoriske Regering med Ho Chi Minh i spidsen på scenen og ceremonien begyndte. Fra scenen lød Ho Chi Minhs stemme klart ud over den store Ba Dinh plads. Han stoppede op halvvejs for at stille et spørgsmål: "Kære landsmænd, kan I høre mig klart?". Og de mere end 500.000 der lyttede svarede med et tordnende "Ja".

Vietnam fejrer den 2. september 2005 50-året for sin uafhængighed.

Det nye Vietnams Provisoriske Regering på talerstolen på Ba Dinh pladsen i Hanoi, mens Ho Chi Minh oplæser uafhængigheds-erklæringen

USA's Vietnamkrig var startet, og det vakte opmærksomhed og bekymring.

Efter at den franske kolonimagt havde tabt kampen i 1954 til det kommunistisk ledede Viet Minh, blev Vietnam midlertidigt delt ved en international konference i Geneve. USA var alvorligt forskrækket over kommunisterne havde vundet Kina i 1949, og efter Korea-krigen frygtede man at landene i Asien ville blive overtaget af kommunister. Derfor blev USA drivkraft til at en katolsk vietnameser overtog magten i Sydvietnam, og forhindrede valg om genforening i 1956. Men bag opgøret mellem en socialistisk ideologi på den ene side og en borgerlig på den anden side, var nationalismen og ønsket om genforening en meget vigtig drivkraft i konflikten.

Sydvietnams præsident Ngo Diem rettede i 1957 voldsomme angreb på kommunister og andre, der støttede en genforening med nord. Mange blev arresteret og dræbt. Samtidig sikrede Diem sig støtte fra godsejere i landdistrikterne, omgjorde tidligere landreformer, fjernede mange landsbyledere og erstattede dem med katolikker, der var flygtet fra nord. I 1958-1959 begyndte mange tidligere Viet Minh at organisere modstand mod Diem, og i 1960 blev der dannet en National Befrielsesfront (FNL) for Sydvietnam, bestående af kommunister og andre, der var i opposition til Diem. Nationalisterne i syd måtte

FNL guerillatropper til parade i starten af 1960'erne

overtale regeringen i Nordvietnam til at give dem støtte. Fra starten var der modstand helt nede ved den sydlige spids af Vietnam - Ca Mau - hvor oprørerne anvendte våben de erobrede fra Sydvietnams regering.

I 1963 voksede modsætningerne i Sydvietnam mellem den af USA støttede regering og forskellige protestbevægelser. Antallet af demonstrationer voksede, og buddhistmunkene brændte sig selv offentligt i protest mod den sydvietnamesiske regerings politik. Begivenheder som blev forsidestof i verdenspressen og TV. I november 1963 var USA's engagement under præsident Kennedy vokset til 16.000 militære rådgivere i Vietnam. I marts 1964 kontrollerede Sydvietnams regering 34% af landsbyerne, mens FNL kontrollerede 42%. Nordvietnam begyndte at eskalere sin rolle i 1964 ved sende soldater til syd. I første omgang folk der oprindeligt kom fra syd og senere soldater fra nord. USA var frustreret over manglende resultater i krigen og begyndte at planlægge bombe-

menter af Nordvietnam.

Et FNL-angreb i februar 1965 ved Pleiku blev basis for at USA begyndte kontinuerlig bombardement af Nordvietnam. Bombardementerne var designet til at ødelægge den nordvietnamesiske økonomi, afbryde strømmen af tropper og forsyninger til syden, og straffe Nordvietnam for støtten. Resultatet var politisk: det forenede befolkningen i Nordvietnam bag krigsindsats-

sen; og bragte fordømmelse af USA rundt om i verden og hjemme. USA's militære svar var ubegrænsede bombardementer, også af civile områder i Hanoi og Haiphong; selvom det øgede muligheden for at Kina og Sovjetunionen intervererede. I juli 1965 besluttede præsident Johnson at en storstilet indsats af tropper fra USA, og i slutningen af 1965 var USA's hær i Vietnam oppe på 180.000 soldater.

I løbet af 1967 nåede de amerikanske tropper op på 500.000, og krigsudvidelsen fulgtes op af omfattende bombarderinger af Hanoi, hovedstaden i Nordvietnam. I maj 1968 begyndte man forhandlinger i Paris mellem USA, Nordvietnam, FNL og Sydvietnams regering. Forhandlingerne fortsatte i næsten 5 år, og sluttede først i januar 1973. Den største forhindring var at Sydvietnams regering ikke anerkendte FNL og Nordvietnams rolle i syden. Og det selvom man sammen med USA ikke militært kunne forhindre at FNL og Nordvietnam kontrollerede store områder af Sydvietnam.

Massiv bistand til Sydvietnams regering sikrede ressourcer til at en

Vietnams deling 1954-1976

Efter at den Franske kolonimagt var kommet tilbage i 1946, var der krig med Viet Minh. Krigen endte i foråret 1954 med Frankrigs militære nederlag ved militærbasen i Dien Bien Phu. I de efterfølgende forhandlinger i Geneve blev Vietnam midlertidigt delt med USA, Sovjet og Kinas mellemkomst.

I den sydlige del af landet gav USA massiv opbakning til det svage anti-kommunistiske styre under Ngo Dien Diem, der i 1956 forhindrede de aftalte frie valg om genforening af hele Vietnam. USA's udenrigsminister John Foster Dulles vur-

derede, at valget «antagelig ville betyde

Stormagtskonferencen i Geneve

en genforening af Vietnam under Ho Chi Minhs ledelse». I Nordvietnam forsøgte man at opbygge et socialistisk samfund. Samtidig blev al opposition i Sydvietnam undertrykt. I 1960 blev FNL dannet for at befri Sydvietnam, og med hjælp fra Nordvietnam blev det til indledningen til den "amerikanske" Vietnamkrig.

Bag opgøret mellem en socialistisk ideologi på den ene side og en borgerlig på den anden side, var nationalismen er meget vigtig drivkraft i Vietnamkrigen, som endte med at det delte land formelt blev genforenet i 1976.

gruppe officerer holdt sammen på en regering under generalerne Nguyen Cao Ky and Nguyen Van Thieu fra 1966-1975. Der var en voldsom korrupsion i syd baseret på tilførsel af penge, varer og tropper fra USA. Store flygtningestrømme bevægede sig fra landområderne mod byerne, fordi landområderne blev ødelagt af krigen. Samfundet i Sydvietnam blev ødelagt af krigen, både på landet og i byerne. Millionbyen Saigon havde flere hundrede tusinde prostituerede som underholdt USA's tropper.

Der var ubegrænset krig i Sydvietnam, voldsomme bombardementer, kemisk afløvning og store zoner hvor fly og helikopter havde lov til at bombe ubegrænset. USA's militære strategi var gradvis at eskalere bomningen af Nordvietnam, samt en storstilet bombing af 'Vietcong (befrielsesbevægelsen FNL), og "søg og ødelæg" operationer for at dræbe så mange som mulig. USA undgik "erobre og holde" -strategien fordi det ville kræve for mange tropper, og den sydvietnamesiske hær var ikke i stand til at udfylde denne opgave. Det viste sig senere at 40.000 civile sydvietnamesere var blevet henrettet uden retssag og dom, som følge af det CIA-styrede «Fønix-program» (1968-71) i Sydvietnam, effektueret af sydvietnamesiske specialstyrker.

På trods af den voldsomme bombing og store indsats for at vinde krigen, lykkes det FNL og Nordvietnam at opretholde deres territorium. I 1968 var det af samme størrelse som i 1965. Ifølge nogle kilder fordi FNL og Nordvietnam accepterede tab, der er 5-10 gange større end USA's og Sydvietnams tropper. Samtidig fulgte Nordvietnam med USA's eskalation af krigen.

Efter at Nixon var blevet præsident for USA i 1969, blev der ændret strategi i krigen. Man begyndte at trække de amerikanske landtropper tilbage og krigen blev «vietnamiseret». Til gengæld bredtes krigen ud til større dele af Indokina i Laos og Cambodia, for at ramme FNLS baser og at hindre forsyninger i at nå frem. Krigen ændrede karakter i retning af en omfattende «hemmelig» udryddelseskrig med øget vægt på teknologisk avanceret luftkrigsførelse og ulovlig kemisk og biologisk krigsførelse, hvor der ikke længere skelnedes mellem militære og civile mål. Formålet var en hemmelig og skjult

Ho Chi Minh

Ho Chi Minh (1890-1969), født Nguyen Ai Quoc, stifter af det vietnamesiske kommunistparti og Nordvietnams leder til sin død. En af det 20. århundredes vigtigste revolutionære ledere. Han forlod Vietnam i 1911 som kok på en fransk båd, opholdt sig i England 1915-17 og i Frankrig fra 1917-1923. Under Versailles-forhandlingerne i 1919 sendte han en henvendelse, hvor han forlangte, at vietnameserne skulle have samme rettigheder som franskmændene. Der kom ikke noget svar fra Versailles-konferencen, men Ho etablerede sig på denne måde som samlingspunktet for de vietnamesiske nationalister. Ho sluttede sig til det franske kommunistparti i 1920. Fra 1923 var han aktiv i Den kommunistiske Internationale. I et indlæg på Internationals femte kongres rettede han kritik mod det franske kommunistparti for dets holdning til kolonispørgsmålet, og understregede allerede på dette tidspunkt betydningen af de undertrykte bønders revolutionære rolle. I slutningen af 1920'erne var han aktiv som Den kommunistiske Internationales repræsentant i Sydøstasien.

Ho var den ledende kraft bag dannelsen af det vietnamesiske kommunistparti i 1930. Efter oprøret i 1930 blev Ho dømt til døden in absentia af de franske kolonimyndigheder. Han blev arresteret i Hong Kong men nåede at undslippe til Moskva. I 1938 rejste Ho tilbage til Kina, hvor han i en kort tid opholdt sig hos de kinesiske kommunister i Yenan. I januar 1941 vendte han tilbage til Vietnam, hvor han i maj 1941 dannede Viet Minh.

Efter den japanske kapitulation proklamerede Ho Vietnams uafhængighed den 2. september 1945. Han søgte

for gæves at nå til en aftale med Frankrig, og udviste stor tilbageholdenhed og forhandlingsevne. Men Frankrig var modstander af vietnamesisk uafhængighed, og den langvarige kolonikrig 1946-54 brød ud. Helt til sin død i 1969 fremstod Ho Chi Minh som den dominerende leder i Vietnams befrielseskamp.

Få kommunistledere har haft en sådan bred international erfaring som Ho. Hans fremragende lederegenskaber gjorde det muligt at samle størstedelen af den nationalistiske bevægelse. Hans dybe sans for det muliges kunst gjorde, at han i afgørende situationer accepterede vanskelige kompromiser. Bl.a. på Genevekonferencen i 1954 hvor han på grund af den internationale situationen måtte acceptere en midlertidig deling af Vietnam.

Han formåede også at holde Vietnam udenfor den sovjetisk-kinesiske strid, som for alvor tog til i 1960'erne. Han forsøgte forgæves at mægle mellem de to kommunistiske stormagter, men opnåede dog at hindre at striden vanskeliggjorde den økonomiske og militære bistand til befrielseskampen. I modsætning til de kommunistiske ledere i Kina og Sovjet, formåede Ho at skabe en solidaritet i den kommunistiske ledelse, som uden vanskeligheder overtog magten da Ho døde.

Hans popularitet i den vietnamesiske befolkning var enorm. Det symboliseres af det tilnavn han fik: Onkel Ho. Ho levede et meget enkelt liv og efterlod sig ingen familie. Hele Hos liv var en kamp for Vietnams frihed og han var den første blandt de betydelige kommunistiske ledere, der skabte en alliance mellem den socialistiske målsætning og den nationalistiske bevægelse.

krigsførelse, så USA blev mindre sårbar i den hjemlige og internationale opinion.

Nixon-administrationen: 1969-1972

Den 30. april 1970 meddelte USA's præsident Richard Nixon, at USA sammen med sydvietnamesiske tropper havde invaderet Cambodia. Hårdt presset af den folkelige krigsmodstand havde Nixon under sin valgkamp om præsidentposten i 1968 lovet at reducere det amerikanske engagement i Vietnam, men under dække af troppereduktioner i Vietnam udvidede USA i stedet krigen til Cambodia.

Den 4. maj 1970 blev 4 studerende nedskudt og dræbt under en anti-krigsdemonstration på Kent State University i Ohio i USA af det amerikanske hjemmeværn. Dette medførte en bølge af protestdemonstrationer. Alene i Washington demonstrerede 100.000 mennesker den 9. maj 1970.

Præsident Nixon og hans nationale sikkerhedsrådgiver Henry Kissinger, fulgte en kompleks strategi for at slutte Vietnamkrigen. Deres vigtigste mål var at trække USA ud af Vietnam, så det gjorde mindst mulig skade på tiltroen til USA's magt.

I Danmark var den lokale Vietnambevægelse medvirkende til at der skete landvindinger i forhold til Vietnam på parlamentarisk plan i Danmark, med forslag fra Socialdemokratiet og SF i starten af 1971 om anerkendelse af DRV-Nordvietnam. Dette blev effektueret, efter at Socialdemokraterne igen overtog regeringsmagten efter folketingsvalget i september 1971. Sammen med Norge anerkendte Danmark DRV-Nordvietnam den 25. november 1971 (Sverige havde gjort det allerede i 1969) og vi var dermed et af de første NATO-lande, der oprettede diplomatiske forbindelser til DRV-Nordvietnam og aktivt gik imod USA's politik.

Lige før jul i december 1972 indledte USA sin hidtil største luftoffensiv mod DRV-Nordvietnam med omfattende tæppebombardementer af Hanoi og havnebyen Haiphong med store civile tab til følge. Disse såkaldte «julebombardementer» havde det ene formål at tvinge vietnameserne til at give USA en bedre aftale ved forhandlingerne i Paris. Bombardementerne blev foretaget af de avancerede B-52 fly. Mod forventning lykkedes det civile forsvarsgrupper, bestående af kvinder fra de lokale folkekomiteer forsynet med nyt antiluftskytts leveret af Sovjetunionen, at nedskyde omkring 20–25 % af USA's B-52-flåde, hvilket var en økonomisk og militær belastning for USA.

Våbenhvile og fred

Den 27. januar 1973 blev våbenhvileaftalen underskrevet i Paris af USA, Saigon-styret (Thieu-styret), Nordvietnam og PRG (FNL's provisoriske

Skrigende børn der er blevet alvorlig forbrændt af napalm, kommer løbende fra deres brændende landsby efter luftangreb fra Sydvietsnams luftvåben. Det var den 8. juni 1972, på hovedvej 1 ved landsbyen Trang Bang (ca. 50 km. nordvest for Saigon), efter sammenstød mellem tropper fra Sydvietsnams hær og styrker fra befrielsesfronten og Nordvietnam. Efter kampene var slut bombede to Skyraider fly fra Sydvietsnams luftvåben udkanten af landsbyen. Først eksplosive bomber, så brandbomber i store beholdere med en blanding af eksplosiver, hvid fosfor og sort olieagtig napalm, og tilslut heftig beskydning med maskinkanoner. Så forsvandt flyene uden nogen havde hørt antiluftskytts. Derefter kom de skrækslagne, forbrændte og sårede landsbybeboere fra landsbyen, mod den linie af soldater og reportere som stod tværs over vejen.

Fotografen Nick Ut, der tog billedet, genkalder sig et interview i 1999: "Da vi (reporterne) kom nærmere landsbyen så vi de første folk komme løbende. Jeg tænkte 'Åh min Gud' da jeg pludselig så en kvinde med venstre ben alvorligt brændt af napalm. Så kom der en kvinde der bar på en baby, som døde, så en anden kvinde som bar et lille barn, hvis hud var ved at falde af. Mens jeg tog et billede af dem hørte jeg et barn skrig og så en pige som havde taget alt sit brændende tøj af. Hun skreg til sin bror til venstre for sig." Pigen er er Kim Phuc som dengang var 9 år gammel. Hun flygtede i 1976 til Canada, og udgav i 2001 bogen "The Girl in the Picture" om sit liv

revolutionsregering), som anerkendte Vietnam som et land med henvisning til Genève-aftalen fra 1954. PRG/FNL kunne forblive i og kontrollere deres «befriede områder» i Sydvietnam, hvor Genève-aftalen havde tvunget Vietminh nord for den 17. breddegrad. Alle krigshandlinger skulle ophøre, hvilket standsede USA's bombetogter over DRV-Nordvietnam. Alle amerikanske tropper og militære rådgivere skulle trækkes tilbage og de militære baser nedlægges. Den 27. marts var alle krigsfanger udvekslet og USA's tropper var rejst hjem.

Saigon-styret afviste at indgå i forhandlinger om en politisk løsning og frie valg i Sydvietnam, som Paris-aftalen havde bestemt skulle varetages af et nationalt forsoningsråd bestående af PRG, Saigon-styret og den såkaldte «3. styrke» (religiøse og liberale kræfter i byerne). Saigon-styret krænkede hurtigt Paris-aftalen ved at angribe områder kontrolleret af PRG/FNL, tilsidesatte bestemmelserne om indførelse af demokratiske rettigheder og løsladelse af politiske fanger og den «3. styrke» blev forfulgt og skånselsløst udryddet. I løbet af 1973 og 74 udviklede de militære sammenstød mellem parterne i Sydvietnam sig til en krigslignende situation.

I december 1974 gik FNL og nordvietnamesiske styrker i offensiven i den sydlige provins Phuoc Long og havde i starten af januar 1975 befriet

hele provinsen. I begyndelsen af marts 1975 indledte de en offensiv i det centrale højland. Saigon-hæren blev løbet over ende, gik i opløsning og blev drevet på flugt mod syd – til stor overraskelse for de fleste.

Den 30. april 1975 indtog FNL og nordvietnamesiske tropper Saigon, stort set uden kampe og civile tab. Resterne af Sydvietnams regering overgav sig betingelsesløst, og dermed var Vietnamkrigen slut. I 1977 blev de to halvdele af landet officielt genforenet under navnet den Socialistiske Republik Vietnam.

Tak til Inger Johansens artikler på dansk om Vietnamkrigen, samt Dr. Thomas D. Lairson: Vietnam Primer, Ancient Times to the Present.

Den lille guerillakvinde holder hovedet højt i modsætning til fangeren

Da Nang, 29. marts 1975. En Nordvietnamesisk tank kører ind i byen, den anden største by i Sydvietnam, hvor en million flygtninge opholdt sig. Byen faldt den næste dag, en måned før Saigon

Ressourcer om Vietnam-krigen

Det bedste sted at finde oplysninger om Vietnam-krigen er DVFs hjemmeside www.davifo.dk, hvor der er oversigt over krigens parter og tidslinie for Vietnam-krigens udvikling, samt litteraturlister og links.

Også alle de nævnte engelske bøger er omtalt under oversigten over engelske bøger.

På www.davifo.dk ligger der også 2 artikler: "Vietnam-krigen - USA's historiske nederlag" er en længere artikel af Inger V. Johansen fra Vietnam-bladet nr. 1 i 1985, skrevet til 10 års dagen for Saigons fald. Artiklen "Vietnamkrigen" er en oversigt redigeret af Wilfred Gluud, som også indgår i Internet-leksikonet www.leksikon.org. Her ligger også artiklen om Vietnambevægelsen i Danmark 1964-75, men uden alle de illustrationer, der er i den trykte

udgave.

Der findes ingen bog på dansk der grundigt gennemgår hele Vietnamkrigen. Kisten Vagn Jensens "Befrielse - men ikke fred" gennemgår Vietnams historie fra 2. verdenskrig til 1975 på 44 sider og giver et godt overblik. Peter Frederiksens "Vietnam - fra drage til tiger" har et udvalg af kildetekster samt tekster af forfatteren. (2. oplag 2000, 200 sider illustreret). Beregnet for HF og gymnasiet.

Der findes to skolebøger om Vietnam-krigen: Flemming Madsen Poulsen "Vietnam - krigen" (1996, 80 sider) og Thomas Wad "Den amerikanske krig i Vietnam" (1991, 72 sider).

Ho Chi Minh: Udvalgte Værker - Frihedens Værksted. Et udvalg af Ho Chi Minhs artikler og taler fra 1920 til hans død i 1969. Medrivende læsning, der giver bag-

grunden for vietnamesernes århundredlange kamp mod fremmed indblanding og undertrykkelse. 304 sider. Kun 50 kr. hos DVF.

Bao Ninh's roman "Krigens sorg" handler om en ung mand fra Hanoi, der i 1968-75 er soldat i Sydvietnam, og hvordan det påvirker ham personligt.

Det er svært at afgøre hvilken bog på engelsk om Vietnam-krigen, der er den bedste. Michael Maclear's "The Ten Thousand Day War" (1981, 492 sider) har et godt overblik, Stanley Karnov's "Vietnam A History" (1983, 768 sider) er den grundigste og mange mener også den bedste.

Gabriel Kolko's "Anatomy of a War: Vietnam, the United States and the Modern Historical Experience" (1988, 689 sider) fokuser på de underliggende politiske og sociale strukturer